

Tvořit dějiny – to je úkol a šance pro každého z nás

Kázání na Kaplířovských slavnostech, kostel sv. Antonína Paduánského, Milešov, 12.9.2010

V evangeliu, které jsme právě slyšeli, se vypráví o marnotratném synu, který musel ujít dlouhou cestu, o všechno přijít, aby nakonec zjistil, že doma, u Otce, mu bylo nejlépe. Je to úryvek z Lukášova evangelia, který jsme si nevybrali, ale který se čte dnes po celém světě.

Každý z nás ve svém životě určitě více či méně takovou situaci zažil. Situaci, kdy jsme si mysleli, že to, co bylo naším každodenním životem, bylo všední a fádní. Člověk si v takové situaci myslí, že byl o něco podstatného a krásného ošizen. V tu chvíli si říkáme, že musíme vyjít na cestu, vzít své štěstí do vlastních rukou. Slova jako domov, rodina, zní v tu chvíli velmi ponuře a máme pocit, že nás omezují. Vyjdeme tedy za svým štěstím, často za sebou velmi důrazně zabouchneme dveře, a radujeme se z konečně nabyté svobody. Jenže ouha. Čím více se vzdalujeme od rodinného domu, tím více zjišťujeme, že to, oč jsme byli ošizeni, vlastně není až tak krásné a ideální, jak jsme si to představovali. Naše dědictví se tenčí, přátelé se postupně rozcházejí, tak jak nám docházejí prostředky, jimiž bychom si je mohli kupovat, až se nakonec ocitáme na dně. Tak jako mladší syn z dnešního Ježíšova vyprávění. Až u prasat zjistil, že mu doma vlastně bylo dobře a že tím, že opustil otcovský dům, si vůbec nepomohl, ale dostal se až na úplné dno. V tom okamžiku začíná bolestný návrat, plný obav, jak otec přijme svého syna, ožebračeného, který promrhal svůj podíl na dědictví a který za sebou vlastně spálil všechny mosty.

Na konci příběhu pocítíme úlevu. Otec s otevřenou náručí přijímá nezdárného syna – žebráka a vystrojuje velkolepou hostinu.

Tento příběh je ve větší či menší míře příběhem osobních dějin každého z nás. Vždyť kdo z nás neudělal v životě chybu? Kdo z nás si nezkomplikoval život tím, že pohrdl zavedeným řádem v otcově domě, aby pak musel přiznat, že nic lepšího na světě nenalezne?

Tento příběh však také ukazuje na dějiny našich národů. Jsme tu dnes přítomni v jednom z ohnisek dějin křesťanské Evropy díky muži, který je pohřben v kryptě tohoto kostela, Zdeňku Kašparu Kaplíři ze Sulevic.

Když se podíváme na jeho život, byl to život pestrý a dramatický. Kaplíř nebyl žádný svatoušek. Byl to muž své doby, doby která byla mimořádně krutá. Pocházel z rodiny, poznačené z tehdejšího pohledu stigmatem zrádců, vždyť jeho dědeček byl jako jeden ze sedmadvaceti českých pánů popraven na Staroměstském náměstí roku 1621. Celý život Zdeňka Kašpara byl snahou vrátit svůj rod i sebe sama k prestiži a vlivu, který měla jeho rodina před touto smutnou událostí. A tak se neváhal vrátit z exilu, přejít ze švédské armády do císařských vojsk a konvertovat ke katolicismu. Z dnešního pohledu bychom jej označili za zrádce ideálů, za zběha, za člověka, který pro svůj prospěch bez uzardění převlékl kabát. Ale náš pohled by byl v tomto případě příliš podmíněn a zatížen historickým pohledem 19. a 20. století, pohledem, který na jednu stranu vytvořil identitu „vzorového Čecha“, který musí být poplatný heslu z doby rozpadu monarchie „Los von Rom, los von Wien“ – pryč od Říma a Vídně, čili protirakouský a protikatolický, na straně druhé však tento pohled vytvořil hradbu, která nám znemožnila téměř na sto let pohlédnout na dějiny prostoru, v němž žijeme, v pravdě, která je velmi komplikovaná. Tak jako se mezi námi současníky najdou lidé takoví či jiní, tak tomu bylo i v době, která se nám slévá do několika historických dat a do historicko-ideologických floskulí a příliš jednoduchých schémat. Na Kašparovu obranu je třeba říci, že tehdejší doba neznala pojem vojenské věrnosti v dnešním slova smyslu. Vojáci byli žoldnéři, uzavírali smlouvy, a ty když vypršely, nebylo žádnou zradou přejít do druhého tábora.

Možná tam se setkává život Zdeňka Kašpara Kaplíře ze Sulevic s dnešním příběhem z evangelia. Možná tehdy si uvědomil, že je lépe doma, než v cizině, a že dědictví jeho rodiny není jen otázka, na které straně bojiště se člověk octne, ale kde je opravdu doma.

Skončila třicetiletá válka, a Evropa se pomalu vzpamatovávala z jedné z největších katastrof ve své historii. Většina z nás, více či méně, prožila kus krvavého a dramatického 20. století s jeho dvěma válkami a totalitami. To považujeme za největší hrůzu a morální devastace, způsobená těmito událostmi je skutečností, se kterou se denně setkáváme. Avšak neméně devastující a demoralizující byla třicetiletá válka, která nejenže vyprodukovala tisíce mrtvých, ale na dlouhých sto let zničila morální zásady v Evropě. Pokud naříkáme na morální úroveň dnešní doby, nechť je

nám útěchou, že to není poprvé v našich dějinách a že historická zkušenost ukazuje, že se situace může velmi změnit k lepšímu.

Na konci třicetileté války získal Kaplíř svému rodu pomalu zpět prestiž i bohatství, které dále rozšiřoval a upevňoval. Zdálo se, že dožije svůj život poklidně jako dvořan a významný a bohatý velmož. To ještě netušil, že se na závěr svého života stane hrdinou, téměř proti své vůli.

Rok 1683 byl rokem, kdy se Evropa chvěla úzkostí o svou budoucnost. Vojska Osmanské říše dobývala jedno město za druhým a blížila se k Vídni. Na příkaz císaře Leopolda I. se více než sedmdesátiletý a ne zrovna zdravý Zdeněk Kašpar Kaplíř ze Sulevic stává šéfem vídeňské civilní správy v době, kdy obyvatelé hlavního města včetně panovnického dvora většinou prchali do bezpečí.

Kaplíř se v této situaci ukázal jako obratný správce a projevil obdivuhodnou organizační schopnost a chladnokrevnost. Dokázal udržet Vídeň proti Osmanům po celých 62 dní až do rozhodující bitvy 12. září 1683, kdy byla osmanská vojska na hlavu poražena.

Kaplíř byl oslavován jako hrdina, ale polním maršálem byl jmenován až po průtazích, které jej značně rozhořčily. Jeho maršálskou hůl a šerpu dnes schraňuje Biskupství litoměřické a pro dnešní slavnost jsme ji přivezli sem, abychom se tak mohli ocitnout co nejbližší dějinám.

Tak jako se vrací každý z nás z mnohdy neúspěšného tažení za svou svobodou zpět domů, tak jako odcházel a vracel se i hrdina dnešního dne Zdeněk Kašpar Kaplíř ze Sulevic, tak se vzdalují i vrací celé dějiny našich národů.

Dnešní den tedy není jen připomínkou slavného činu zapomenutého muže, ale připomínkou našeho „doma“, našeho životního prostoru, jehož identitu utváří především křesťanství. Dávno pryč – Bohu díky – jsou doby, kdy křesťané bojovali proti sobě kvůli své víře, kdy starší bratr z dnešního evangelia nenáviděl mladšího jen proto, že ten odešel, zase se vrátil, a bylo mu odpuštěno. Dnes je třeba se spojit a ruku v ruce bojovat za to naše „doma“, za Evropu, která se vrátí a rozpomene se na své křesťanské kořeny, na nichž jako na základech stojí moderní hodnoty Evropy: svoboda, úcta a důstojnost lidské osoby.

Stojíme nad hrobem člověka, který zvítězil, protože vydržel. Jeho bitva se zdála od počátku beznadějně prohraná. Nakonec však vyhrál, protože ne-rezignoval. Ať je nám hrdinský příklad starce Kaplíře příkladem, že věrnost a vytrvalost po všech peripetích a přemetech života, může přinést skvělé vítězství. Tvořit dějiny – to je úkol a šance pro každého z nás.

P. Stanislav Příbyl
generální vikář